

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Clarissimi Viri Henr. Zoesii Amersfortii, In Academia
Lovaniensi I. V. D. Et Antecessoris Commentarius In Jus
Canonicum Universum, Sive Ad Decretales Epistolas
Gregorii IX. P. M.**

Zoesius, Hendrik

Coloniae Agrippinae, 1691

Titulus XXIV. De Donationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62329](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62329)

dicta D. De Condit. in deb. & Inst. Quibus modis de contrah. oblig. §. 2.

Solutionis effectus est, quod liberet, facta ab eo, cui libera rerum administratio & distrahendi licentia; cui debetur; ejus rei, quæ debetur, & quidem integrè, loco ac tempore debitor; quæ de re latius D. h. r. & Inst. Quib. modis tollitur oblig. §. 1.

TITULUS XXIV.

De Donationibus.

SUMMARIUM.

1. Donatio quid, & quos prolo.
2. Donare prohibentur Religiosi: item Clerici, Prælati, certis casibus.
3. Episcopo quatenus cedere concedatur de rebus Ecclesie sue.
4. Ecclesiarum donationes quando licite fiant.
5. Filiis fam. quando & de quibus donare liceat.
6. Quæ res donari possint.
7. Donatio quatenus stricti juris.
8. Effectus donationis.
9. Donatio acceptanda à donatario. (rum.)
10. Donatio revocatur ex supernascentia libero.
11. Item ex causa ingratitudinis.
12. An & ex aliis causis non expressis in c. fin. h. t.
13. Heredi an revocare liceat?
14. An collatori beneficii?
15. Feudum ob ingratitudinem Prælati in dominum quatenus auferatur.
16. Donatio ex turpi causa facta, veluti à milite concubina, revocari potest.
17. An & à Clerico facta fœderata?
18. Donatio Constantini Imp. facta Silvestro Papa an rata & firma?

Donatio cum magis ad beneficii causam quam contracti negotii speciem pertinet, nec civilis, nec Canonum jure contractuum tractatui inferitur, etsi non male contractibus juris gentium nominatim adnumeretur, cum constet duorum consensus, donantis scilicet & donatarii, & habeat nomen specificum, & hodie actionem, quæ cogatur donans tradere rem donatam, ut infra dicitur.

1. Est autè liberalitas, nullo jure cogente facta. Alia est simplex, quæ & proprie donatio dicitur, ad quæ spectat dara definitio, cujus generis est donatio inter vivos. Alia ob causam, cujus generis est donatum nomine dotis, donationis

propter nuptias, eujusmodi proprium donationis nomen non merentur; causæ enim nomine ea venit, per quam quis cogitur ad donandum. Ut donatio mortis causâ rectè adscribatur donationi simplici, cum non coactè, sed libere fiat, quæ de re latius D. Cod. & Inst. h. r.

Donat quilibet, cui est libera rerum suarum administratio. Non donant ergò Religiosi, cum nihil proprii habeant, nec liberam rerum Ecclesie administrationem, non Clerici fructus suorum beneficiorum in usus profanos & inhonestos profundunt sine peccato. Prælati non alias donant res suarum Ecclesiarum, aut Monasteriorum, quam si parvæ sint quantitates, & ferat consuetudo, & h. t. Quas alias successor revocabit tam à Clericis, quam à laicis, c. 2. h. r. nisi causa & solemnitas ratam faciant donationem, sup. Tit. 12. aut tantumdem offeratur Ecclesie, c. 3. & 4. sup. tit. 12. In feudum posse Prælatum dare rem in feudum solitam dictum supra Tit. 20. & reperitur e. 5. h. r. Non obstante juramento de non infeudando, quia intelligitur de re non solita infeudari.

Concessum autem Episcopo donate constructo à se Monasterio partem quinquagesimam, aut alteri Ecclesie non monasticæ centesimam reddituum suæ Ecclesie, can. Bona pen. 12. qu. 2. quatenus ea res non cedit in grave Ecclesie suæ detrimentum; nam eatenus donatio revocanda foret, nisi hujusmodi revocatio legitima præscriptione aut alia exceptione excludatur, c. pen. b. Prædictam summam non excedit Episcopus, etiam si nullum subit detrimentum suæ Ecclesie, sine consensu Pontificis, d. c. pen. Hospitalarii in suum præjudicium se & domum suam alteri loco religioso subicere donando non prohibentur, ubi contentus omnium adeft, c. 8. h. r.

Ecclesiarum donationes privatis quidem non fiunt personis, quoad beneficium, nisi vacent, secundum dicta supra Tit. 8. rectè tamen proprietas earum transfertur in locum religiosum ab Episcopo, etiam si non vacent quoad beneficia, salvo jure eorum quibus beneficia collata quoad vitam, c. 4. h. r. Ecclesiam pro loco concedens Episcopus simpliciter, videtur etiam concedere proventus omnes, consensu tamen Capituli sui; excepto Cathedralico, c. 7. 884. quod solvitur in signum subjectionis, à qua

- non est libera ista Ecclesia, & in honorem Cathedralis: isto casu, si ex consensu patroni concedatur Ecclesia pio loco, videtur patronus jus suum remisisse.
- 5 Filiis familias de castrensi & quasi castrensi peculio donare est liberum; non etiam de aliis, nisi ex consensu patris, cui præjudicatur, *l. 7. D. h. r. Inter patrem & filium quod minus sit donatio, facit potestas Inter conjuges non fert honestas, ut dicitur libro sep. Tit. 20. morte tamen confirmatur, l. Donaciones 25. C. De donat. inter. vir & uxorem.*
- 6 Donatur res quælibet, quæ est in commercio sua, & quidem liberè, quia quilibet est rerum suarum moderator atque arbiter, *l. In re mandat. C. Mandati*. Nisi quod insinuatione sit opus, quando excedit summam quingentorum solidorum, *l. pen. in fine C. h. r. & §. Alia aut è Inst. eod. Excep. tã eã, quæ sit in remunerationem & piam causam, aliisq; casibus, de quibus actû D. eod. nu. 42. & seqq.* Ubi etiam dictum, *nu. 28.* omnium bonorum, præsentium & futurorum, donationem tenere.
- 7 Est autem donatio stricti juris; ut non præsumatur, cum nemo præsumatur suum jactare. Plenissimam tamen recipit interpretationem, *c. 6. h. r.* ne donantis mens excludatur, & impediatur liberalitas; nisi tamen jus commune obstat, aut tertii jus lædatur. Testamenta plenius interpretantur, quia non continent tam propensam liberalitatem: contractus verò plenè tantum, *d. c. 6.* ut actus valeat. Æqualitas enim in contractibus servanda, ne strictè aut largè agendo, odium unius, favor alteri procuretur, contra agentium intentionem.
- 8 Effectus donationis hodie, est, quod nudo pacto perficiatur, possitque ex ea cogi ad traditionem donans; quatenus inter vivos facta, que continud suam sortitur firmitatem, *Inst. h. r. §. 2. l. Si quis 35. C. eod.* Nisi effectus ejus differatur in mortem, cujusmodi est inter patrem & filium, maritum & uxorem; aut conditio subiecta vim ejus suspendat in sui eventum. Mortis causa donatio ante mortem non est perfecta, cum admittat poenitentiam, nisi ei subit pactum de non revocando, quod faciet eam transire in donationem, quæ est inter vivos irrevocabiliter, qua de re disputatur ad *l. Vbi ira donatur 27. D. de donat. mortis causa.* * Pro-
- cedit & dictus effectus, si donatio sit accepta nam ante acceptionem donans ne quæ naturaliter tenetur, cum requiritur donatoris sensum: ut, donatarii consensu deficiente, non ei possit videri acquisitum, nec tenetur mans, qui potius donare voluit, quam dicitur *l. Qui absenti 30. D. De acquir. poss. Acceptoris firma est, ut temerè non revocetur, immo vult scilicet, Inst. h. r. §. 2.* cum jus quæsitum alicui auferendum.
- Sunt tamen duæ causæ, quæ faciunt donationem perfectam revocari. Altera est infirmitas liberorum ei, qui orbis donatarii bona sua, vel majorem eorum partem donavit: propter liberorum carentiam, non donaturus. Ut eorum natiuitas faciat donandi causam, atque ita res donatæ se sine causa penes donatarium, ut hoc ipse solvatur donatio: & ita decisum *l. Si nepos Cod. De revoc. donat.* ubi ista materia tractatur à diversis; & præcipue ab And. To quello. Si tamen donanti liberi non fuerint potest donationis aut de his non fuerit cognitum; alias non nisi quoad legitimam hereditatis resolutionem, quam parens, vel natus, debet salvam relinquere liberis suis. Ratio conditionis istius est, quod nemo præsumatur posteritatem alienæ postponere velle. Hæc ita, si liberi iusti ex legitimo matrimonio pernascentur: naturales enim non causant hanc revocationem, cum in eos non sit tractus effectus, ne quidem si legitimum, quia aliud vile foret illudere donatario. Nisi legitimum per matrimonium subsequens, qui eodem tempore habentur, quo legitime ab initio natus dicitur inf. ad *tit. Qui filii sint legit. & dist. 1. l. num. 111. & seqq.* ubi plenius vide de hæc causa revocandæ donationis.
- Alterca causa est ingratitudo commissa per donatarium in donantem, quæ non tam nudo ipso facto donationem resolvit, quam potest vocari per ipsum donantem. Ratio est, quia quàm sit licentia & alienas res rapere, & ingratitatem donatoris irritidere, & ipsum donatorem, ejusque res perdere. Causæ ingratitudinis referuntur quatuor *c. fin. h. r.* Si manus in donatorem injecerit, atrocem injurias intulerit, magna substantia: jactura auferat, vitæ periculum procuraverit, Adde-

quinta in l. fin. Cod. De revoc. donat. si conventio subiectam non impleverit; quae tamen non spectat proprie ad ingratitudinem, sed ad neglectam conditionem.

12 Ubi quaeritur, An extra dictas causas possit alia ad huc? R. Id quidem plerumque velle, sed verius esse, non posse ex alia causa revocari donationem, quod ea revocatio sit poenalis, & proinde non inferenda sine textu; praecipue cum ipse textus sufficienter causas enumeret, & taxativè loquatur, restringens revocationem ad causas enumeratas. *V. dist. D. h. t. nu. 90.*

13 Q. II. An liceat haeredi revocare? R. Haeredi id non licere, nec ex ingratitudine in se commissa à donatario, quae non punitur hoc modo per leges, nec etiam in defunctum: si ve sciverit eam commissam, quia tacendo videtur eam remississe; si ve ignoraverit, cum haec revocatio sit actus vindictae, qui haeredi non est permittendus; & in dubio inclinandum in partem mitiorem. Quod facit, quod in d. l. fin. *et d. e. fin.* indistinctè negetur haeredi ista facultas. *V. dist. D. eod. nu. 104.*

14 Q. III. An collator beneficii, propter ingratitudinem beneficiarii, possit revocare collationem? R. Non posse, quod non sit propria donatio, respectu collatoris, qui confert tantum ex necessitate officii, & distribuit munera Ecclesiae: ut in ipsam ingratitudo commissam non causet hanc revocationem. Ecclesiae tamen si se ingratum ostenderit beneficiarius, privari beneficio poterit, *e. fin. sup. De postulando ubi en d. e. quid d. i. t. Abbas in c. fin. in fine b. r.*

15 Ingratitudo Praelati in dominium, à quo feudum obtinet, facit ab eo feudum aufertur pro vita ejus, ne impunita sit ejus ingratitudo. Post cujus mortem ad Ecclesiam feudum revertitur, ne factum unius alteri obstat, *2. Feud. tit. 40. in fine.*

16 Sunt & donationes, quae ideo revocari possunt, quia factae ex causa turpi, de quibus D. *et Cod. De condit. ob turp. caus.* inter quas est facta à milite concubinae, *l. 2. C. De donat. inter virum et ux.* Quod ita in milite statutum, ne contingat adulatione concubinae spoliatum avocari à militia. Quod & procedit in relicto testamento quae aufert filius, *l. Miles: ita §. 1. D. De testam. milit. l. Mulierem de his, quae ut indignis aufert.* Cum alias pagano non sit illi-

citum donare non tantum concubinae, sed & meretrici, *l. Adfectionis §. et l. Donationes §. D. h. r. Imo & legare. Jason. Conf. 37. lib. 3. Covarr. ad c. Peccatum p. 2. §. 2. nu. 2.*

Ubi quaeritur, An idem procedat in Clerico: R. Ita plerumque velle, quos d. loco citat Covarr. alios allegans; ex ratione, quod Clericus sit miles Dei, & dicatur caelestis militiae miles, *e. 2. De poenis in 6. & eadem subdit ratio, ne avocetur à divinis.* Quo facit, quod privilegia competentia armatae militiae etiam concedantur caelesti. Et ita tenet Gl. in l. §. D. De donat. & passim Interpretes, licet textus super ea te nullus exstet. Vid. Wam. Conf. 369. num. 5. *et 6. et Conf. 370. nu. 2. et per tot. h. t.* Et hoc ita in donatione: scilicet dicendum de pretio usus corporis, aut compensationis obsequiorum, quia non potest videri donatum, quod meretrici, licet turpiter agat, cum tamen talis sit, datum retineat, citra conditionem, cum turpiter non acceperit, *l. 4. §. sed quod D. De condit. ob turp. causam.*

Lubet subijcere de donatione Constantini Imp. qui Sylvestro Romano Pont. diadema aureum, chlamidem purpuream, aliaque Imperii ornamenta, simulque Imperatoriae majestatis gloriam & potestatem dedit; urbem Romam, Italiam, omnesque Occidentis provincias reliquis disponendas sede Imperii in Graciam translata. Moveretur autem quaestio, An ea subsistat? R. Esse quosdam, qui negent unquam factam: alios in dubium revocare, & ut factam admittant, nullo tamen jure subsistere pertinaciter adferere, quod ab fuerit populi consensus, sine quo non liceat Principi Regni sui loca alienare, praecipue caput ipsam, & potissimam Regni partem. Cui opinioni adherent potissimum illi, qui Romanae Sedis parum sunt æqui judices, & quorum animus haeretica fæce imbutus, sanior & verior est sententia, eam non tantum validè factam esse, sed etiam videri profectam ex divina inspiratione, ad splendorem & durationem Ecclesiae, & quasi in remuneracionem, pro salute victoris divinitus comparatis, fide aliisque beneficiis à Deo concessis. Nec est, quod defectum consensus populi quis culpet; siquidem is necessarius non fuerit, quippe populi auctoritate omnia translata

in Principem, ejusque arbitrio omnibus subiectis: ut ea possit Princeps, quae potuit populus, quem hoc potuisse certum est. Facit, quod tum temporis Imperatores non fuerint adstricti iuramento non alienare bona Imperii. Vacca ad l. Legatus D. De off. Praef. Deinde populum Romanum cum Nobilibus consensisse recte affirmatur, c. Fundamenta 17. De elect. in 6. ubi hoc ipsum adserit Pont. Verum ei tanquam in propria causa parum fidei habent adversarii. Unde addo, ad donationis istius validitatem, sacrum populi consensum sufficere; uti & approbationem quorundam subsequantium Imperatorum, quorum aliqui dictam donationem expresse etiam approbaverunt, can. Ego Ludovicus Dist. 63. Patet & ex variis historiis. Ut nihil sit laborandum super *cap. Constantinus Dist. 96.* quem adulterinum & excogitatum plerique volunt, atque ita historiae fidem detrahunt: nec recte, cum ejus veritas aliunde patet. Ut non nisi perverse sint mentis hanc rem in dubium vocare, & facere sint jubendi Laur. Valla, Car. Molinaeus, & alii, qui calumniandi potius studio, quam veritatis indaganda, in sacrosanctam Ecclesiam debachati, donationem istam vel negarunt factam, vel improbarunt, quos percutere caput contra morem Murellum dicit Everardus, in *Loco à Verisimili n. 15. in fine* Vid. Praepos. in d. can. Constantinus, Abbas in c. Inselesto 33. n. 6. sup. De iurejur. Augustinus Steuchus singulari Tract. hoc aere adversus Vallam. Covarr. 4. Var. c. 16. n. 8. Molina De iust. & iure Tract. 2. Disp. 25. §. Hinc dubitant. Card. Baron. *Annal. Eccles. tomo 3. ad an. 324. nn. 117. & tomo 12. an. 1191. num. 53.*

TITULUS XXV.

De peculio Clericorum.

SUMMARIUM.

1. Peculium proprium quid, & quod Clericorum.
2. Clerici bonorum patrimonialium & quasi patrimonialium sunt veri domini.
3. An & fructuum beneficii Ecclesiastici?
4. An profane eos expendentes teneantur ad restitutionem?
5. Clericus an recte disponat de iis, quae parcius vivendo sibi subtraxit?

6. An & de fructibus ratione personae Ecclesiasticae percipiis?

7. Patrimonium sufficiens habens licet non fructibus beneficii.

8. Adquisita ex fructibus beneficiorum de relinquenda Ecclesiae.

9. Adquisita ex rebus Ecclesiae eodem modo.

10. Bona Religiosi professi non cedunt.

V Tapertius cognoscatur, quatenus alienatio Clericis sit permittenda.

lio Clericorum hic subijciunt: quod pro-

corum, qui sunt juris alieni, ut servorum

horumfam. consistens in pusilla pecunia

separatam à patris vel domini ratione ha-

bent, deducto quod ipsi debent, l. 1. §. 1.

Depeculio. Vocatur tamen hic Peculium

ricorum, etiam si sint sui juris, respectu

rum, quae praedicti causa seponunt, l. 5. §.

79. §. 1. De leg. 3. aut separatam ab aliis

habent; cujusmodi sunt fructus benefi-

rum, quorum causa separatam à bonis

monialibus: quia patrimonialium

Clericos est verum dominium & libertas

bitrium, quoad usum & abusum, non

atque laicis, can. Episcopi xii. q. 1. Quod

endum de quasi patrimonialibus, quia

nis sunt ea, quae Clerici quidem in tales

runt, sed intuitu sui laboris, veluti condi-

do, facta faciendo, confessiones audiendo

endo, cum dentur quasi metes operis

ti, sine ullo alio gravamine. Covarr. in

in officiis n. 4. inf. De testam. Navar. *De*

ib. Eccles. q. 1. monito 19. & 39.

Dubia autem inter DD. est quae

fructuum beneficii Ecclesiastici domi-

an verò usum tantum habeant Clerici? &

sum dumtaxat iis concessum videtur, *secundum*

Navar. d. Tract. De Restitut. Ecclesiasticis

tantum dispensatores, non etiam Doctores

fructuum. In quam rem adferuntur *varia*

ca: & Primò *Dist. 44.* in cuius principio

tur ex S. Hieronymo: Tibi, O Sacerdos, deum

vivere, non luxuriari permittitur. *Secundò*

in. xvi. q. 1. ubi quidquid habent Clerici

citur esse pauperum, & ultra sustentationem

competentem quid accipientes, quod

perum est, sacrilegium committere, &

abusum talium iudicium sibi mandare

& bibere. Contraria tamen sententia, *secundum*